

Издави сваке недеље
на читавом табаку.

Дописи шиљу се уред-
ништву, а претплата и
огласи А. Пајевићу у Н. Сад.

Г Л А С Н А Р О Д А.

Цена је листу:
на годину 3 фор.
на осам месеци . . . 2 "
на четир месеца . . . 1 "
за Србију годишње 4 "

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

ВОЂЕ ИЗ ХЕРЦЕГОВАЧКОГ УСТАНКА 1862.

У сваког је народа и добра и зла, ал' ваљда нема ни једног народа на свету, који би у календару своје историје могао набројати толико тужних, црних дана као српски народ. Да не ређамо много, ето тек што Видов-дан прође, а дође нам 6. јул, када православни Србин узима читуљу, те је први носи, када се родољубиви Србин сећа Луке Вукаловића, који на тај дан пре годину дана премину на самртничкој постели, а беше јунак, премину у туђој земљи, а беше Србин, сахрани га туђин, а он је сав за Србина живео. Још нам зује по ушима одјеци песме

Вукаловић браћу води,
Јер га мати на то роди:
Да подигне народ свој.
Дај му срећу Боже мој!

коју је сав наш народ, гдегод га је, певао, јер је сав народ Луку познавао, знао је, да је то детић, који не мога гледати тешке јаде свога народа, већ се подиже и себе прегоре, да народу спас извојује, а где је од свуда потиштенем Србину спаса наћи? Нигде другде до у слободи. Ослобођење Херцеговине од зулума турског ставио је Лука себи на заставу, под којом је, браћом потпомаган, војевао. И извојевао би Вукаловић слободу своме роду, јер

нашег јунака не скрха ни силесија турска, не превари бадру главу ни премудра дипломатија јевропска, већ нашег сокола, нашег Србина Луку Вукаловића, који све што је радио, само је за Србина радио, тога мужа поломи српско неспоразумљење, српска неслога.

Наша слика представља збор вођа устанка херцеговачког. На среди је Лука са сином му Богданом, дечком од својих 12 година, који не хаје за игру и слаткиш, већ тражи ватре, тражи боја. Ту су и браћа Лукина. Имаде и Црногораца. Калуђер Васо Ужаревић грдно тамани Турке, велика штета, што нема на слици и Луке Петковића, десне руке Вукаловићеве, нема ни шокачког попа дон Илије, који погази верозаконску предрасуду и притрча браћи у помоћ са 400 друга и грозно је секао Турке.

Дванајест је година од ото доба протекло, како се утишао устанак у Херцеговини, а ми га се још живо сећамо, јер су нам пред очима патње нашег народа и с оне и с ове стране Дунава. Тешко је Србину овако живети, тешко му је, јер над српског спаса од нас све даље узмиче.

До кога ли је то — да Србин робује ил' да је слободан??

ЗАБЛУДЕ И ПРАЗНОВЕРИЦЕ У НАШИМ ПОСЛОВИЦАМА.

Од Ђорђа Мандровића, пароха пештанског.

(Наставак.)

Ко се хвали, сам се квари. Нема лућег говора, него о самом себи.

Ко сам себе хвали, вређа прво своје слушаоце, по што самохваљењем некако претпоставља, да је бољи, него што су они; друго пак сам себи шкоди, јер људи одмах хоће да посумњају у оне његове врлине, које им он на видело износи.

Но наведене пословице, ако и стоје већином, не стоје увек. Има случајева, кад је самохваљење оправдано и дозвољено, кад се човеку, који сам себе хвали, не може приговорити: „Хвалите ме уста,

не остала пуста.“ Јели ко нецраведно нападиут и оклеветан, онда, да би се оправдао и своју част спасао, може свакако себе хвалити и на своје заслуге и врлине позивати се. Тако Павле, онај најмудрији Апостол Христов, ма да је у том уверењу живео, да онај није ваљан, који се сам хвали, и да „не смемо себе мешати или се поредити с другима, који хвале сами себе“ ипак је, нападнут од којекаких „лажних апостола и преварљивих посленика“ сам себе хвалио и Коринћанима рекао: „Опет велим, да нико не помисли, да сам ја безуман; ако

ли не, а оно барем као безумна примите ме, да се и ја што похвалим“ и „будући да се многи хвале по телу, и ја ћу да се хвалим.“

Равно Павлу и Епаминонда, кога су, као што Француз Монтењ вели, Грци за највећег човека прогласили и то сведочанство дали му, да никада није човек више знао, нити је мање о себи говорио од њега, и Епаминонда је, велим, хвалио сам себе, кад мудримани, ако и с неким правом, хтедоше главе доћи. На име по једном закону Тиванском сваки је онај вођ морао главом платити, који је своје звање дуже отпављао, но што је законом прописано било и како је Епаминонда четир месеца дуже војском управљао, хтедоше непријатељи му ту околност на његову пропаст употребити и ту же га суду. Епаминонда признао је своју кривицу, а уједно и то, да је заслужио смрт, но само је ту једну милост од судија искао, да му на гроб ове речи изрезати даду: „Тивљани су Епаминонду за то на смрт осудили, што их је натерао, да код града Леутре победу над Шпартанцима одрже, с којима се пре њега нико од Виоћана није смео у бој упустити и што је једном битком не само град Тиву од пропасти сачувао, но и целој Грчкој слободу повратио, што је Тивљане дотле унапредио, да су могли да Шпартанцима рат објаве, а ове је у тој мери уназадио, да им је доста било, ако су само на миру, нити је пре од рата престао, док град Месену није основао и Шпарту опсадио и затворио.“ То самохваљење увенчано је најбољим успехом; јер судије посрамљени не смедоше смртну пресуду изрећи, но отпустише Епаминонду с миром.

Што је лудо, и не било живо.

Ми би смо дакле свелуде на онај свет отпустили! Но немојмо заборавити, да се запитамо: а ко би онда остао овде? Где су ти људи, који би те среће били, да се с основом и правом могу мудрацима називати?

Ја ћу да наведем неколико наших будалаштина и оставићу поштованим читаоцима, да кажу: дали смо ми баш такви мудраци, за какве себе држимо, или смо на против будале, с којима ваља сажаљења имати.

О вршидби обично походе Чивути наша села и продају вреће, решета и друге ситније ствари. А по што их продају? По мерицу овса или жита, која кошта једну и два форинта. Да у тој куповини нашу лудост увидимо, ваља само да се сетимо, да се врећа или решето у вароши по 40 — 50 кр. може добити. Докле ћемо тако без икаква рачуна живети?

Како би луд морао бити онај човек, који би ражећи изгубљену крајцару изгорео свећу од три крајцаре? Човек би мислио, да таквих будала нема, но има их одвише. Сетимо се само, како се често наши људи по сесијама и судовима вуку због

таквих ствари, које никакве велике вредности немају. Кад бисмо дангубу и путне трошкове на перо узели, морали бисмо се својој лакомислености, да не рекнем лудости чудити. Да нашег гдекојег Србина ко погађа, да га до извесне вароши вози, он га не би испод три или четир фор. возио; но је ли само чуо, да је у тој вароши меров хране 20 или 30 кр. скупљи него у његовом селу, а он ће бацити једну или две вреће хране на кола, и због неколико крајцара цео дан јуриће кукавне коње и сам ће дангубити. То ради он и онда, кад неку воштаницу свећу и коју фунту сухе рибе за свеца хоће да купи, јер држи, да је у вароши све јевтиније, него у његовом селу, а не зна, да, што но реч „у вароши горе одеру простака, него у селу магарца“ или ако га баш и не одеру, да су у залуд „у Солуну чакшире за маријаш“, кад „до Солуна сто сомунa, а од Солуна сто сомунa“ (ваља). Ти примери на жалост доказују, да и код нас има доста таквих, који тражећи крајцару изгоре свећу од три крајцаре.

Код наших људи увукао се тај рђав обичај, да они не умеју купити коња или вола, а да не пију алвалук, да не плате алдомаш. А шта се мисли тиме постићи? То, да им бог свога благослова пошаље, да им оно буде корисно, што су купили. Заиста чудан начин, да се човек богу умили. Та какав би то бог морао бити, који би само тако своју милост људма делио, ако они прво неколико форината попију, ако се прво тако рећи освиње. Није то начин, којим се божји благослов заслужује нити ћемо тиме учинити, да на ммарва корисна буде, Да то постигнемо, ваља марву у светлим и чистим шталама да држимо, да је добро хранимо, да је не претерујемо и од назеба чувамо. То радимо, па будимо уверени, да ће нам марва корисна бити, па ма никад никоме алдомаша не платили.

Турски песник Ааник рекао је: „Знамо да становник место облагорођава, но никад нисмо чули, да место облагорођава становника.“ Тих речи придржавају се наши људи, кад је говор о коњу и волу и они не питају из ког су места, но их по њиховој ваљаности оцењују и за скупе новце купују. Но је ли какав човек са стране у њиховом месту настанио се, они ће га првом приликом почастити с поругљивим именом „дошљак“, па ма он и из највеће вароши дошао и десет пута више памети имао него они сви. Кад ћемо једном до те свести доћи, да и људе без обзира на место њиховог рођења и становања по њиховој ваљаности оцењујемо и уважавамо?

Неко се роди ван брака и на њему никако кривица не лежи, што му родитељи не ступише у брак, што се у цркви не венчаше. Но ми смо ипак

тако слаби и будаласти, да се таквом човеку ругамо, као да је он сам Бог зна какво безакоње учинио.

На коме кривица лежи: на мужу или на жени? што је гдекоја жена нероткиња, то паметни људи још нису докучили. Па ипак су многи наши људи тако детињасте, да би своје жене врагу отерали, што им децу не роде, и ту једино жене криве; људи нису томе ни најмање криви.

Колико има жена, које због једне и друге мане својих мужева горке дане с њима проводе, а толике лепе њихове стране са свим из вида губе! Колико има и непаметних мужева, који превиђају толике врлине својих жена и с њима због незнатних маленкости као оно Турци поступају! Немачка пословица вели: „За једно добро на човеку ваља му пет зала опростити.“ Ал' ми разборити људи, ми чувени мудраци са свим обратно радимо. Нама је мало и три четир добра на жени, па да јој само једно зло опростимо!

Неколико тренутака на најнепоштенији начин за скупе новце с непоштеним женскињама уживати, па после са својом законитом женом почитаву годину у највећем немиру живети, код људи у поругу и презрење доћи, па можда и тело разним болестима отровати, није ли то будалаштина над будалаштинама? Па опет има много људи, који ту будалаштину чине и желе, да се паметнима зову!

Ми ретко ког дана да толики новац не избацимо на којекакве ствари, без којих бисмо могли бити и кад с друговима и пријатељима где заседнемо, не маримо да по више форината на пиће издамо. Али да неколико десетина крајцара за какву ваљану књигу дамо, из које бисмо се и ми и наша деца за целог века учили и користи за себе извлачили,

ај! како нам је то тешко. Где би требало да тврдимо, онде размећемо, а где би ваљало да размећемо, ту смо највеће ципије и тврдице!

Ето! Какви смо ми мудраци! Будимо дакле према лудама милостивији!

Хеј старости, пртено оружје.

Редак је човек, који не би желео, да дубоку старост дочека, а још рећи је, који, кад је дочека, с њоме се задовољава и на њу се не тужи. Она је већини људи, као што наведена пословица вели, „пртено оружје“, она им је као што је Цицерон приметио, тежа него брег Етна. Да те жалбе нису основане, то је поменути мудри Латин у једној подужој расправи доказао и ја ћу овде само оно да наведем, што је инглески научењак Штил у одбрану старости рекао. „Страсти, које су човека у младости растрзале, рекао је Штил, изгубиле су своју силу, разум на против стао му је на снагу и страсти га не узмирују више. Неки стари племић у разговору с једним својим пријатељом о неким догађајима из њихове младости приметио је: О Јакове, то су ти били срећни дани! „То је истина, одговори му пријатељ, „но мени се чини, да смо ми сада много мирнији у нашим пословима, него што смо онда били.“ Човек би ваљало да помисли да то није мало уживање, кад је у свом путовању тако далеко дошао, да је пренеку дана избегао. Ако је живот сам по себи као нека грозница, као што је у разузданој младости, онда уживања младости ништа друго нису, него санови таквог болника и повратак тог времена желети, тако је исто лудо, кад год кад би се здрав човек тужио због губитка златних палата, лепих шеталишта и цветних ливада, на које се сећа, да је у немирном спавању за време боловања у њима уживао.“

Ш Е Ћ Е Р.

(Свршетак)

Жути шећер добија се у већим кристалима, и у њему застане више талога, за то и није тако бео као бели шећер. Жути шећер прави се сличним начином као и бели. Укувани шећерни сок успе се у бакарне судове, кроз које се провлаче конци, да би се шећер на њима лакше кристалисао, у грудве ухватити могао; ту се испарава и згусне, онда се полагано охлади, осуши и по концима се похвата.

И бели шећер састоји се из кристала, али по што ови не могу да се мирно праве као код жутог шећера, јер шећерни сок је у непрестаном немиру, то се кристали претварају у мало зрнење.

У жута шећера пак има баш правих кристала, а то су она парчад, из којих се састоји грумен. Свако то парче изгледа као да је сечено, али није, него се оно само од себе тако направило, само од себе је ту форму (облик) узело, или као што се другим речима каже: оно се кристалисало.

Инђијански шећер, који се добија из шећерне трске, прави се скоро исто тако као и шећер, који се добија из репе. Треска се исека и исеци. да не би сок, који се отуд добије, ускиснуо, брзо се помеша с кречом и угреје се у бакарним тавицама, у след чега беланчевина и киселина, која је у њему, или се одлучи, или се упије у друге

Срдар црногорски.
 Мајо Вукаловић, брат Лукин. Симо Матановић.

Калуђер Василије Ужаревић. Јоле Вукаловић.

Богдан Вукаловић. Лука Вукаловић. Мих. Зега секретар.

Јован Ђуранов.

Митар Мерћеп. Мићо Љубибратић.

Hoje
 Lupa

састојке; после се сок опени, укува, охлади и у велику бурад успе, која имају дно на форму врло честог сита, кроз које мрки талог, који се зове меласа, отиче, и од којег се прави рум; шећер пак остане у бурету и у зрневље се преобрати. Ово је сирови шећер или московада. Овај се доноси у јевропске чистионице: у Инглеску, Холандију, Француску, Хамбург, Пруску, Аустрију и Русију и ту се чисти онако, као и шећер од репе. Што је овај сирови, инђијански шећер чистији, финији и сувљи и што се боље у устима топи, тим је ваљанији; ако је мастан, оштар, нагорео или горак, ако се не топи лако, онда не ваља.

Шећерна трска има 18 до 22 постотка (на сто фуната трске 18 до 22 фунте) шећера. Али у Инђији и у другим насеобинама не умеју ни близу да поступају са шећерном трском као овде са репом, те тако се ретко кад добије више од 6 процената шећера. Велики део шећера остане у исцеђеној трспи, која се зове багаса, један део изгуби се у пени, а један оде са меласом, која се пак по други и по трећи ред прерађује, тако да се и од шећерне трске као и од репе добија други и трећи шећер. Тако има белог, жутог, мрког тршчаног шећера. Источноинђијански (из Азије) шећер доноси се с Јаве, Маниле, Мавриција и из Кантона, а западноинђијски (из Америке) са ада: Јамајке, Хаване, Мартиника, Порторика, Хаита, Гаделупа и т. д.; јужно-американски из Рија де Јанеира, Бихије и Гујане.

И од овог шећера од трске праве се главе. И ту има бела, најчистија врста; а има и мекша, жућкаста, мање чиста врста, слична мелису из репе, која се најпре очисти од меласе, па се онда праве од ње главе, а иначе се продаје у трговини у виду прашка.

Али не добија се шећер само из шећерне трске и из репе, него и из многих других биљака. Овај шећер се пак у нашим земљама не продаје. Тако се прави шећер из јавора у северној Америци и Канади; из палме (урме), прави се у источној Инђији и продаје се под именом јагери; из кукуруза прави се у Мехиканској.

Још се прави шећер од кромпира. Овај се продаје и овуда код нас, али у неким земљама га прераде, очисте, па га под именом правог, особито ординарнијег шећера из репе или трске продају, те тако свет варају. За то су у Инглеској забранили прављење кромпирног шећера.

Па како да се распозна добар шећер од рђавога?

Када домаћица у дућану посматра главу шећера, или кад је кући донесе, на комаде сече, или

у авану туче, то се сама чуди, како је ту могућа превара, она мисли, да зна врло добро разликовати шећер од шећера. Па ипак је овде превара врло лако могућа. На срећу, овде код нас продаје се шећер у тврдо, а не у прашку; али има земаља, где се шећер, као и кава, обично у истученом стању продаје, и ту је превара врло лако могућа.

Добра домаћица ће купујући шећер увек запитати се: „Је ли ова глава шећера заиста добра и непомешана, је ли овај прах шећерни ваљан?“ Одговора на ово питање најбоље може сама себи дати, ако сама знаде распознати добар од рђавог шећера.

Овде код нас нека нико не тражи чиста, права, непомешана инђијска тршчана шећера. Ма јој колико трговци хвалили и доказивали, да је њихов шећер од трске, она нека зна, да то није истина, него да је тај шећер од репе. У осталом нека домаћица буде задовољна, ако добије добра шећера од репе; ако је овај ваљан, то не ће тршчаноме уступати ни у боји, ни тврдоћи ни сладости.

Добар шећер од трске или репе свуда подједнако је светао, бео и не сме имати жутих пруга нити пега, мора бити потпуно сух, и када се баца у воду, не сме се брзо топити. Врх главе мора исто тако бео бити, као и цела глава. Кад се шећер утуца, или ако се шећерни прах купи, то не сме бити влажан, не сме се међу прстима лепити, јер то је доказ, да није чист, да је пун меласе или кромирна шећера. Ако онај бео папир, у који је шећер испод дебелог, модрог умотан, има пега од влаге, ако комаће или прах од шећера нема сјаја, ако је таман, жућкаст, то онда није шећер добар.

Да би финије врсте шећера начинили бољима, или да би жућкастом шећеру већу белину дали, то фабриканти употребљују модру боју: ултрамарин или чивит. Ово није истина здрављу шкољиво, али има својих незгода. Домаћица направи себи чашу лимунaде, усувши лимунa у воду. Гдекад јој при испијању та лимунaда засмрди као смрдљива јаја. Откуд тај смрад? Обично се вели: Вода је рђава. Али није тако. Шећер је ту крив, јер у њему има ултрамарина или чивита, и овај кад се споји са лимуновом киселином, засмрди као јаје. Домаћица дакле нека не купује шећера, који је очевидно модар.

Најобичнији шећер овде код нас је мелис од репе. Овај шећер, ако је добар, беле чисте је боје, тврд је. Ако је жућкаст, ако има жућкастих пруга или масница, ако је мекан, ако селaко мрви и ако му кристализација није јака и сјајна, т. ј. ако му зрневље није правилно и тврдо, онда тај

шећер има у себи много меласе, рђав је и удара на репу. Домаћица нека не купује шећер, у кога се главе без врха продају, јер то се обично ради кад меласа није довољно исцеђена. Шећер не сме бити мекан, шупљикав, таман, мора се у води са свим истопити моћи, и мора имати довољно сласти. Ако није такав, онда има у себи још много креча или је смешан са другим лошијим шећером. Мало креча мора имати сваки шећер и најфинији, јер и у њему је од чишћења заостало.

Рафинада (рафинован, очишћен шећер) много је бела, тврђа и сјајнија од неочишћена шећера, од меласа. Најбоља рафинада долази из Штетина, из Немачке. Ова се зове орловска рафинада.

А како да се распозна прави инђијански трш-

чани шећер, од шећера од репе, или како да се зна, који је шећер од репе бољи, а који гори?

Ево овако. Ваља узети прилично парче шећера, па га држати пред устима и онда увлачити ваздух, који иде кроз и око шећера. Тада ће се омирисати репа, особито ако се тај у уста увучени задах мало у устима држи, пак онда кроз нос испусти. Или се може и овако радити. Истопа се шећер у води, узме се гутљај у уста, држи се ту неко време, па онда се ваздух из уста пропусти кроз ноздрве, и тада ће се осетити особито досадни мирис меласа од репе. Добра рафинада не мирише на репу, а потпуно чисти шећер од репе (којега нигде нема ни у фабрикама ни у трговинама) са свим је раван инђијанском шећеру. ≡

О К У П А Њ У.

(Наставак.)

Да видимо сада, како и колико помаже купање, да се развије зној и да се испарава човечје тело.

Кад хоћемо само да нам је кожа чиста, онда је са свим свеједно, купали се ми или прали тело: оба пута ћемо постићи оно, што желимо. Ако пак хоћемо, да нам вода иначе буде од користи, онда није једно и исто, да ли ћемо се купати у води или ћемо само прати тело водом.

Већ је од пре било речи о томе, како се човек непрестано купа у ваздуху. Кад човек из ваздуха уђе у воду, онда се тиме много штошта промени. Вода је тежа од ваздуха. Притисак ваздуха на наше тело обично је толики, колики треба да је. Кад се ваздух прореди, н. пр. кад се пењемо на високе брегове, онда притисак тај постане сила слабији, па ако су брегови врло високи, онда се толико зноји и испарава наше тело, да нас подумне и крвав зној, да нам крв појури из десни око зуба, из носа и из очних канака. Кад гушћи ваздух притискује наше тело јаче, него рећи ваздух, онда из тога излази, да ће вода, која је од сваког ваздуха гушћа, још већма притискавати нам тело. У води ће нам онда дакле лакше бити, него у ваздуху.

Да је то збиља тако, може се човек најбоље уверити, кад узме каду млаке воде, па седне у њу, да се купа. Осетиће на своме телу, како га вода носи и диже. Кад спусти руку да на дно кади, па је онда полако диже горе до површине, осетиће, како му рука лако иде, како ту не треба никаквога напора. А кад одмах за тим покрене руку даље изнад воде, осетиће, како је рука тешка и како мишићи треба да се напињу, да је подигну. Човек са свим лепо и комотно седи у тврдој кади, која би иначе, кад не би било у њој воде, страхота нам нажуљила тело,

особито ако смо још мршави. Дакле за то, што је вода тежа од ваздуха, тело наше постане лакше, него што је иначе у ваздуху.

Кад се човек јако напрезао и уморио, онда се може десити, кад легне на постељу, да осећа, како му је рука тешка као какав камен. Такав човек најбоље ће осетити, како ће му у млакој води бити сасма лакше.

Али вода не утиче у томе само на наше мишиће, те да нам тело постане лакше, него утиче и на кожу и на знојне жлезде.

Како то бива, одмах ћемо видети.

У обичном животу нам се чини, као да нам је тело састављено из самог чврстог градива и да само овде онде има по телу и нешто воде. Кад се из ближе испита, онда се види, да је у истини са свим друкчије... Кад испитамо све саставе човечјег тела: крв, месо, кожу, косу, кости, ногте и т. д. онда ћемо видети, да од сто фуната има само тридесет фуната чврстих саставака, а седамдесет воде.

Ко у то не верује, томе ћемо само ово да напоменемо. Деца у првом добу свога живота не узимају ништа друго, осим материна млека, па ипак им тело при крају године буде трипут теже, него што је с почетка било. У сто лотова материна млека имају деветдесет лотова воде, а само десет чврстих саставака: сира, масла, шећера и неких соли.

У истини је човечје тело скроз и скроз напојено водом, које има у свима његовим деловима. Вода се та непрестано мења, што се истроши, то се кроз кожу испари, кроз нос и уста издише, мограћим избаци, а јелом и пићем долази нова вода у

тело, која ће да надогнади све оне, што се испарило, издисало и избацило. Само у неким болестима, као н. пр. у воденој болести или у холери, где се јако повраћа и пролива, излази из појединих делова више воде, него што се храном уноси у тело.

Човецје тело по томе је тако састављено, да се од прилике једна трећина састоји из чврстих саставака, а две трећине из течности.

Тек у новије доба су научењаци строгим испитима показали, како и на који начин утиче вода на човецје тело. Ево како.

Узмимо једну бешику, напунимо је каквом течношћу, завежимо добро, па је оставимо на ваздуху. Воде ће мало по мало нестајати, испараваће се кроз затворену бешику, док са свим не „усахне“. Кожа на човецјем телу слабија је, него обична н. пр. говеђа кожа; али и кроз саму кожную кесу испараваће се течност, што се налази у њој. Кад такву напуњену бешику туримо у воду, онда ћемо опазити ево ово.

Ако је вода у бешици исто таква, као што је и вода, у коју смо турили бешику, онда не ће бити ништа, нити ће вода из суда улазити у бешику нити ће излазити из бешике. Ако пак вода није једнака, онда ће бити измене, то јест, понајвише она вода, која је ређа и лакша, пробиће платно од бешике и помешаће се са оном гушћом и тежом водом.

О томе се можемо уверити овим покушајем. Узмимо оно стакло (цилиндар) од лампе и привежимо доле уз стакло бешику, да цилиндар буде са свим затворен на доњем крају. Успимо за тим у тај цилиндар јако слану воду и ставимо га у чашу обичне воде. Шта ћемо на то опазити? Ако спочетка вода у чаши исто тако високо стоји, као и вода у цилиндру, онда ће се за кратко време опазити разлика. Кроз бешику ући ће више воде у цилиндар, тако да ће вода у цилиндру почети да расте, да се пење у вис.

Да је и у човецјем телу тако нешто, можемо се сваки час уверити.

Л И С Т А К.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА У ПАНЧЕВУ ПРЕПОРУЧУЈЕ

ПОВОДОМ ДОЛАЗЕЊИХ ШКОЛСКИХ ИСПИТА

ЗА ПОКЛОНЕ ДЕЦИ

ВАЉАНЕ КЊИГЕ: ПРИПОВЕТКЕ, ПЕСМЕ И ПОУЧНА ПОПУЛАРНА ДЕЛА ЋИРИЛИЦОМ И ЛАТИНИЦОМ, ГЛОБУСЕ, МАШЕ И АТЛАСЕ ЗЕМЉОПИСНЕ И ПРИРОСОЛОВНЕ.

Молимо школске одборе, управе и остале власти, да нам или тачно означе према нашим списковима књиге, или да нам назначе своту која им на ту цел на расположењу стоји и пол деце, како би им упрвом случају захтеване, у другом од нас изабране књиге **одмах**, без оклевања послати могли. — Уз наручбину молимо да се придода капара; остатак наплаћујемо унаточ. 3—3

ОДГОВОРИ АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Г. Јовану Вукелићу, админ. Мариндол. Примили смо предплату за мвј—август.

Читаоницама у Ћуприји и Свилајенац: Примилисмо претплату до краја године.

Г. Н. Николићу, у Кнезу. Примили смо претплату до краја августа и шаљемо вам обустављене бројеве.

П. Јосифовићу, Оршава. Ваша претплата тече до краја авг. Књижари браће Јовановића, Панчево. Обустивили 27. број осморици.

Г. Благоју Стојадиновићу, адвокату у Ваљево, од 4 до 27 броја шаљемо вам све на један мах изузимајући 16 17 и 21 који су забрањени.

СПРАВЕ

ЗА ПОЉСКУ ПРИВРЕДУ.

могу се добити код подисани као што следује:

Једна млатица од 6 коња снаге из фабрике Claytona Schutlevorta Linkoln-а у Инглеслој кошта овде 700 фор.

Једна млатица од 6 коња снаге из фабрике Стевана Река у Пешти кошта овде 600 фор.

Једна млатица по амерканској системи са витлом на коли, да се може привлачити кошта 400 фор.

Једна млатица собствени наш производ кошта без сламотреса 250, фор. а са сламотресом 300 фор. а. вр.

Једна млатица са витлом на ступцу по системи Пинета немачки производ 200 фор. за два коња по 80—100 крста врше на дан.

Једну сејаљку од Claytona и Schutlevorta по системи Гаретовој од 13 редова дајемо за 300 фор.

Једну сејаљку од Маршала од 13 редова за 300 фор.

Једну сејаљку по новом начину, лаку пара 11 редова а и горе сеје како ко воле, треба један коњ, а кошта само 1 ф. 40 н. а. вр.

Једна сејалка што човек о врат обеси да може једнако сејати кошта само 20 ф.

Једна сејалка по гаретовој системи са дрвени точкови и нужним ливеним и кованим гвозђем од 13 редова врло солидно урађена кошта на месгу 240 фор. а. вр.

Ветрењача од 30—50 фор. Можемо увек послужити са чистом и лепом робом а најдуже за 8—10 дана.

Напрте из по нас важни узрока за сад неиздајемо а по овом опису мање више знаду и наши земљеделци те фабрикате.

Условија су 1/3 капара остала у натоц или меницу са три подиса на 3—4 месеца.

1—3

Manojlović & Comp.
u Sentomašu

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА ОРИСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК: Владан Арсенијевић.

Издаје сваке недеље
на читавом табаку.

Дописи пишу се уред-
ништву, а претплата и
огласи А. Пајевићу у Н. Сад.

Г Л А С Н А Р О Д А.

Цена је листу:

на годину 3 фор.
на осам месеци . . . 2 „
на четир месеца . . . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

М У Ж И Ж Е Н А.

I.

Како је лепо видети румена, чила старца и веселу, чисту старицу посред јата усрећене дечице и подмлатка свога. Њих се двоје још једнако милују као за младих година. Старици је свака трећа реч „мој старац“, „мој дека“ или друго које тенање, а он опет ништа без „своје баке“. Једра, лепа дечица „као златни крстови“ љуљускају се на дедином крилу, ил' блену разрогаченим очима у златоусту стару мајку, што им није најлепше приповетке. Синови и зетови ће старцу на савет, кћери и снахе баби, а пријатељи и родбина стиче се на благе дане у њихову кућу, да славе кога свеца ил' да помогну веселу срећне, задовољне старости. Да дивне слике! Срце ти у грудма заигра од жеље, да и ти то доживиш.

И јесте за човека највећа и најиреца срећа, срећа у кући и деци својој. Највећа је с тога, што је кућевни мир и задовољство благо теже од злата и палата, што и највећи богаташ уздахне за здравом, добром дечицом, што је гдеком и свилени душек врело угљевље, а гдеком опет и снопни сламе рајска постеља поред женице своје. Најиреца је, што из кућевне среће истиче и друга; што задовољном мужу и оцу ни најтеже није тешко, што се радо мучи, весело бори у борби живота. Та знаде, да има за кога, да ће се од тога труда одморити на грудима искрена, верна друга свога, да ће га стара, изнемогла прихватити добра, послушна дечица и да не ће остати као суха окресана грана, већ да ће му и мртвом росити гроб благодарна детињска суза. Па зар је то мала срећа? Зар то не може подстаћи на највећа дела? Ја мислим да може, да је то управо најприроднија полуга, што креће човека на рад и добро, да је управо породички живот основ свему животу и срећи човечанства.

А шта су опет услови те среће породичке? — Слога мужа и жене на сваку руку: љубав, штованье, споразумљење, искреност и верност.

Дакако да је много, што се овде иште, и хи-

љада је прилика, где нема тога у породичком животу. Код нас (а особито у нижим сталежима) ретко је где тога благослова, а кривица је које са наших обичаја, а које са васпитања наше женске главе.

Да прођемо на да видимо, где су те погрешке у нашем породичком животу и где им је легло. Ја их истинанезнам свестрано, ал' доста ће их бити, да вас напуте, да мотрите и на друге, па да се поправљате.

Најглавнија погрешка, што је у нас и у простог народа (код њега још више) лежи у избору, у спаривању жене и човека. Њих се двоје не бирају по вољи, љубави и прилици, већ по туђем ћефу ил' хатару. Отац, мати, родбина „жени“ и „удаје“ а то ће рећи она бира. Момочка ил' девојачка реч мало важи, а овамо ће они заједно век вековати. Свекар и свекрва траже добру послугу од снахе и гозбу од пријатеља, јетрве и девери издирачу и замену у послу, родбина улицицу и утвару, да им „слаже и лаже.“ Мале ствари покваре срећу двоје младих. Сећам се н. пр. где беху двоје најлепша прилика, ал' се пуници није допало, што је младожења вијајући јагње претекао га. Од туд и јесте у нас оно, што се често рече: „Нек је нама напика, ма не било њима ужитка,“ и оно лагање и претварање, што сирота млада (па и најбоља) мора на употреби око родбине мужевље тенајући и најгорима најлепшим именима, — као: „златојка“, „мирна“, „голубан“, „мудрић“, „соко“, „помодна“, „госпа“, „јединка“, „браћа.“ Од туд је и она красна песма народна, где девојка закопава срећу своју и млад живот свој, што је недају за прилику њену:

„Девојка јунаку прстен повраћала.“

А за што?

„На ти прстен момче, мој те род не љуби.“
Они га не љубе, а што ће она за њим погинути, ил' што с другим не ће срећна бити, за то се и не пита. Код варошана или у вишим сталежима је то често с новца или друга кога хатара, па се то